

فرهنگ

چهارشنبه ۲۶ دی ۱۴۰۳

شماره ۴۳۳۰

فهرست

FARHIKHTEGANDAILY.COM

فهرست

FARHIKHTEGANONLINE

محمدحسین سلطانی

خبرنگار

فیلم «قاتل و وحشی» را یک‌سانس در کوچک‌ترین سالن جشنواره اکران کنید. این درخواست حمید نعمت‌الله است از برگزارکنندگان فیلم فجر چهل‌وسوم. سال ۹۹ قرار بود قاتل و وحشی نعمت‌الله در فجر سی‌ونهم اکران شود، اما فیلم را از گروه رقابت‌ها خارج کردند. با عوض شدن دولت، دوباره ماجرای اکران فیلم نعمت‌الله پیش کشیده شد، اما اسفند سال ۱۴۰۱ سازمان سینمایی بی‌تابه داد: «اجازه اکران بین‌المللی قاتل و وحشی را می‌دهیم، اما ماجرای اکران آن به صورت عمومی منتفی است.» منتفی شدن دوباره اکران فیلم نعمت‌الله، به دلیل پوشش سر لیا-حاتمی عملاً امیدها را برای اکران داخلی این اثر منتفی کرد. با این حال، نعمت‌الله به اکران خارجی اشرش راضی نشد و پشت درهای اکران داخلی ماند تا اینکه در جشنواره امسال نوشته‌ای را منتشر کرد و خواست حتی برای یک سانس هم که شده اشرش در کوچک‌ترین سالن جشنواره اکران شود.

ماجرای یک اشتباه خوب

نعمت‌الله فیلمش را دوباره به جشنواره چهل‌وسوم ارسال کرد. جدای از نعمت‌الله، چند کارگردان دیگر هم مانند اکتای برهنی (پیرپسر)، پرویز شهبازی (رکسانا) و مجیدرضا مصطفوی (بی‌سروصدا) فیلم‌هایشان را به جشنواره ارسال کردند و منتظر لیست اولیه فیلم‌ها ماندند. لیست فیلم‌های فجر چهل‌وسوم که منتشر شد، خبری از حضور «رکسانا»، «پیرپسر»، «بی‌سروصدا» و حتی قاتل و وحشی نبود، اما یک اشتباه ماجرا را کمی متفاوت کرد.

گیرلو در مصاحبه‌ای فرایند بازبینی آثار ارسالی به جشنواره را این‌طور شرح داد: «از میان ۹۲ فیلم، باید ۲۳ فیلم انتخاب می‌شد، قالب

سینمایی یا ویدئویی هم مهم نبود. هر فیلمی که دبیرخانه در اختیار هیئت انتخاب قرار می‌داد باید دیده می‌شد. رعایت قوانین در حوزه اختیارات هیئت انتخاب نیست، مثل اینکه فیلم اولی است یا دومی، یا اینکه فلان فیلمساز یا تهیه‌کننده چند فیلم دارد یا سال تولیدش مربوط به چه سالی است، همه در کنار هم دیده شدند. از روزی که اولین جلسه آشنایی و معرفی برگزار شد، فیلم دیدن هم شروع شد. معمولاً از هشت صبح تا پاسی از شب روی پرده سینمای دفتر جشنواره، فیلم‌ها را دیدیم، حتی آن‌ها که کامل نرسیده بودند.»

با آنچه گیرلو و خوشخو –اعضای هیئت انتخاب– اعلام کردند، قرار نبوده فیلم‌های برهنی، نعمت‌الله و سایرین بین آنچه اعضای هیئت انتخاب می‌بینند، حضور داشته باشد. اما بنا بر یک اشتباه، این فیلم‌ها هم میان آن ۹۲ فیلم به نمایش درمی‌آیند و مورد توجه اکثر اعضای هیئت انتخاب قرار می‌گیرند. حتی محمود گیرلو در گفت‌وگویی اعلام می‌کند: «خیلی دلمان سوخت چون یکی از این فیلم‌ها می‌توانست تحولی در سینمای ایران ایجاد کند و اجباراً و با بی‌میلی از جدول انتخاب‌ها کنار گذاشتیم.» کمی بعد از این مصاحبه گیرلو، اکتای برهنی هم یادداشتی نوشت و اعلام کرد فیلمش مورد تأیید تمام اعضای هیئت انتخاب بوده. کمی بعد هم رعنا آزادی‌ور یادداشتی را در صفحه مجازی خود منتشر کرد و به تحسین از پیرپسر پرداخت. کنار هم قرار گرفتن مطلب برهنی و آزادی‌ور و جمله گیرلو مبنی بر اینکه اعضای هیئت انتخاب روی یکی از فیلم‌ها اجماع داشتند، نشان می‌دهد اجماع اعضای هفت‌نفره هیئت انتخاب روی فیلم پیرپسر بوده است. فیلمی که اجماع اعضای هیئت انتخاب و پس از آن اعلام اینکه فیلم مذکور غیرقانونی برای اعضا به نمایش درآمده است، باعث یک پیشنهاد از طرف هیئت انتخاب به منوچهر شاهسوراری، دبیر جشنواره می‌شود. پیشنهادی که نتیجه آن را در اضافه شدن یک سانس جدید به جشنواره امسال می‌بینیم.

ماجرای بخش جدید چیست؟

ماجرای سانس جدیدی که به جشنواره امسال بخش ویژه را اضافه کرده، از این قرار است؛ سه دسته فیلم در سانس پنجم جشنواره امسال روی پرده می‌روند و تنها برای اهالی رسانه اکران می‌شوند. فیلم‌هایی که دسته اولشان توقیفی‌های جدیدی هستند که فرصت حضور در جشنواره را تاکنون پیدا نکرده‌اند. دسته دوم آثاری هستند که چندین سال توقیف بودند و هیچ‌گاه رنگ پرده نمایش را ندیده‌اند و دسته سوم را آثاری تشکیل می‌دهد که توقیف نشده و ایراد قانونی ندارند، بلکه از طرف هیئت انتخاب، مورد تأیید قرار نگرفته‌اند. اخباری که از طرف برگزارکنندگان جشنواره به «فرهیختگان» رسیده، تعداد فیلم‌های حاضر در این بخش را حدود ۱۰ فیلم عنوان کرده‌اند. ۱۰ فیلمی که به نظر می‌رسد با یک یا یک شرط رکسانا، قاتل و وحشی، پیرپسر و بی‌سروصدا هم در میانه آن‌ها هستند. شرط ماجرا این است که تهیه‌کنندگان این آثار تقاضای مسئولان برگزاری را مبنی بر نمایش فیلم‌هایشان در بخش جانبی جشنواره پذیرفته‌اند.

تا پیش از روز سه‌شنبه، حضور بخش ویژه در جشنواره چهل‌وسوم قطعی نبود، اما جدول پیش‌آثار برای اهالی رسانه نشان داد ماجرای اکران فیلم‌های توقیفی جدی‌تر از این حرف‌هاست. محمدرضا مصباح در یادداشتی نوشت: «ان‌شاء‌الله طبق وعده‌ای که مسئولان وزارت ارشاد دادند، بسیاری از آثار سینمای ایران که تاکنون به هر دلیلی فرصت نمایش نداشته‌اند در بخش ویژه جشنواره امسال اکران خواهند شد.»

چرا تمام بخش ویژه به نفع سینماست؟

از روزی که اضافه شدن بخش ویژه به جشنواره امسال بر سر زبان‌ها افتاد، اظهارات ضد و نقیضی از طرف رسانه‌های مختلف منتشر شد.

برخی این اقدام جشنواره را محافظه‌کارانه دانستند و برخی این اقدام

آمار ۵ دورهٔ اخیر جشنواره فیلم فجر نشان می‌دهد این رویداد همچنان می‌تواند مسیر اصلی اکران سینما باشد

تضمین ۸۰ درصدی فجر برای اکران

بهترین فیلم‌های فجر ۴۱ ماندند!

چهل‌ویکمین جشنواره فجر که با رونمایی از ۲۴ فیلم همراه بود، در مرحله اکران کمی ضعیف‌تر از جشنواره ۱۴۰۲ عمل کرد؛ چراکه در سال سینمایی بعد از جشنواره (پیش از شروع فجر سال بعد) فقط ۹ فیلم آن شامل «بعد از رفتن»، «بچه‌زنگ»، «پرونده باز است»، «جنگل پرتقال»، «چرا گریه نمی‌کنی؟»، «سرهنگ ثریا»، «غربی»، «کت چرمی» و «پالایشگاه» به اکران درآمده و آمار حدود ۴۰ درصدی را ثبت کرد. بعد از برگزاری آن دوره، سازمان صداوسیما هم به کمک جشنواره چهل‌ویکم آمد و ۳ فیلم «شماره ۱۰»، «های پاور» و «هوک» را خریداری کرد تا با اکران آنلاین فیلم «کاپیتان»، در نهایت بعد از گذشت ۲ سال، ۴ فیلم این جشنواره شامل «اتاقک گلی»، «سینما متروپل»، «وابل» و «هفت بهارزنج» همچنان از اکران عمومی محروم مانده باشند. نکته قابل توجه آنکه نیمی از این آثار یعنی «اتاقک گلی» و «سینما متروپل»، برگزیدگان جشنواره بودند و یکی سیمیم‌های بهترین فیلم و بهترین کارگردانی را گرفت و دیگری ۱۱ نامزدی کسب کرد. از میان این فیلم‌ها، شانس «وابل» برای اکران بسیار پایین است و ممکن است تا مدتی طولانی در صف اکران بماند. جالب آنکه از میان ۲۴ فیلم دوره چهل‌ویکم، تنها فیلم «غربی» بود که در اکران نوروزی به نمایش درآمد.

۲ اثر باقی‌مانده از فجر چهلم

نگاهی به فهرست فیلم‌های چهلمین دوره جشنواره فیلم فجر، از وضعیت مناسبی حکایت دارد. با وجود ناآرامی‌های اجتماعی و خیل فیلم‌های دپوشده از سال‌های کرونا، حدود نیمی از ۲۲ فیلم جشنواره چهلم شامل «بدون قرار قبلی»، «بیرو»، «شادروان»، «شب طلایی»، «علف‌زار»، «مرد

بازنده»، «نمور»، «ملاقات خصوصی»، «موقعیت مهدی» و «هناس» در سال ۱۴۰۱ به نمایش عمومی درآمدند و با احتساب نمایش ۹ فیلم دیگر در سال‌های بعد، ۱۹ فیلم از ۲۲ فیلم چهلمین دوره جشنواره فجر، اکران سینمایی را تجربه کرده‌اند. ۳ فیلم از این آثار در نوروز پس از جشنواره به اکران رسیدند. فیلم «بی‌رویا» نیز تنها اثر این دوره بود که بدون نمایش روی پرده، به اکران آنلاین رسید. از آن دوره، فقط ۲ فیلم «۲۸۸۸» و «ماهان» باقی مانده‌اند که با گذشت ۳ سال هنوز هم فرصت اکران به دست نیاورده و شاید هیچ‌گاه رنگ پرده سینما را نبینند.

پرونده تقریباً بسته فجر ۳۹

در دوره سی‌ونهم جشنواره ملی فیلم فجر، بخش مسابقه سینمای ایران، هیئت انتخاب نداشت و ۶۲ فیلم حائز شرایط شرکت در جشنواره، توسط هیئت داوران قضاوت شدند، ولی تنها ۱۶ فیلم از این آثار که از نظر هیئت داوران قابلیت نامزدی داشتند، رونمایی را در جشنواره تجربه کردند. از این ۱۶ فیلم، ۱۱ عنوان شامل «البتیق»، «بی‌همه‌چیز»، «تی‌تی»، «رمانتیسیم عماد» طوبیا»، «روزی روزگاری آبادان»، «روشن»، «ژالوا»، «ستاره‌بازی»، «گیج‌گاه»، «مصلحت» و «منصور» تاکنون اکران عمومی را تجربه کرده و ۲ فیلم «تکتیرانداز» و «بدو» در پایان همان دوره، توسط سازمان صداوسیما خریداری شده و به اکران تلویزیونی درآمدند. فیلم «خط فرضی» هم که مجوز اکران پیدا نمی‌کرد، قاچاق شد و موضوعیت اکران خود را از دست داد. در مقابل این ۱۴ فیلم، ۲ عنوان شامل «شیشلیک» و «امامان» هنوز اکران نشده‌اند و به نمایش هیچ‌کدام هم امید چندانی نیست.

دوره	اکران روی پرده	اکران آنلاین	خریداری توسط تلویزیون	قاچاق	اکران‌نشده
۳۸	۱۹	۴	۰	۱	۴
۳۹	۱۱	۰	۲	۰	۲
۴۰	۱۹	۱	۰	۰	۲
۴۱	۱۶	۱	۳	۰	۴
۴۲	۱۷	۰	۰	۰	۱۶

نگاهی به اکران فیلم‌های ۵ سال اخیر در جشنواره فجر

گزارش «فرهیختگان»

از ۱۰ فیلم بخش ویژه جشنواره فیلم فجر

خط قرمزی‌ها اکران می‌شوند

را گذر کردن ارشاد از اکران این فیلم‌ها با اکران محدودشان دانستند.

اما اگر بخواهیم متصفانه به قضیه نگاه کنیم، همین اکران محدود هم باعث می‌شود حداقل فیلمسازان این آثار بازخوردی از طرف منتقدین روزنامه‌نگاران بگیرند. از طرفی آثاری که چندین سال است در ارشاد خاک می‌خورد، حداقل مورد نقد روزنامه‌نگاران قرار می‌گیرند و باب صحبت درباره آثار باز می‌شود. همین نقطه یعنی باز شدن باب گفت‌وگو درباره آثار باعث می‌شود امیدی به بررسی دوباره این فیلم‌ها در شورای پروانه نمایش زبانه بکشد؛ شورایی که قرار است دوباره پروانه نمایش قاتل و وحشی را مورد بررسی قرار دهد.

به هر ترتیب، حدود ۱۰ فیلم به جشنواره امسال اضافه می‌شوند و جدای از بخش مسابقه و اکران مردمی، به برج میلاد و سینما ملت خواهد آمد تا مورد قضاوت اصحاب رسانه قرار بگیرند. فیلم‌هایی که دسته سوم آن‌ها (یعنی آثاری که به تأیید هیئت انتخاب نرسیده است) می‌تواند با نمایش برای اهالی رسانه، مورد توجه قرار بگیرند و بعدها در اکران عمومی صاحب توقیقاتی شوند و حتی آثار توقیفی هم فرصت بازبینی فیلم میان متخصصان سینما را پیدا می‌کنند. فیلم‌هایی که به نظر می‌رسد حضورشان در این بخش از جشنواره فرصت خوبی برایشان است تا جایی جدای از شورای پروانه نمایش و شورای انتخاب آثارشان دیده شوند و اهالی رسانه در باره ممیزی‌های این فیلم‌ها و کیفیتشان نظر بدهند. ممیزی‌ها و کیفیتی که می‌تواند انتخاب شوراه‌ها را از طرف اهالی رسانه مورد بررسی قرار دهد. آثاری که به نظر می‌رسد حضورشان در بخش ویژه یعنی سازندگان آن‌ها نمی‌خواهند اکران فیلم‌هایشان به بخش نسخه قاچاق کشیده شود. با توجه به همه جوانب ماجرا، داستان بخش ویژه فرصت مهمی است که نباید صاحبان آثاری چون قاتل و وحشی، رکسانا، پیرپسر و بی‌سروصدا آن را از دست بدهند. فرصتی که ممکن است باعث شود همان یک سانس در یک سالن کوچک، حضور آن اثر را در اکران عمومی رقم بزند.

وضعیت نامشخص ۱۳+ فیلم از فجر ۳۸

در سی‌وهشتمین جشنواره ملی فیلم فجر که آخرین دوره پیش از کرونا محسوب می‌شود و فیلم‌های آن با وقع همه‌گیری شانس نمایش را در سال بعد از جشنواره دست دادند، اغلب توانستند در سال‌های بعد به اکران عمومی درآیند. بنابراین از مجموع ۲۸ فیلمی که در دو بخش سودای سیمیرغ و نگاه نورونمایی شدند، ۲۳ فیلم نمایش عمومی را تجربه کردند. شمار زیادی از این آثار البته به‌جای نمایش روی پرده، به اکران آنلاین درآمدند که با توجه به نبود دورنمایی از بلاگشایی سینماها، در آن زمان محبوب شده بود و بسیاری از صاحبان فیلم را ترغیب کرده بود. از ۵ فیلم دیگر، «قصیده گاو سفید» که پروانه نمایش نمی‌گرفت، قاچاق شد و از موضوعیت افتاد، ولی ۴ اثر شامل «ابر بارانش گرفته»، «سینما شهر قصه»، «من می‌ترسم» و «لیاس شخصی» هنوز باقی مانده‌اند که سرنوشت‌شان چندان روشن نیست. به جز «لیاس شخصی» که با وجود تحسین‌ها نسبت به مضمون و کیفیت ساخت آن، هیچ‌گاه اکران نشد و همچنان در توقیف یک نهاد امنیتی قرار دارد، از وضعیت نمایش عمومی ۳ فیلم دیگر اطلاع زیادی در دسترس وجود ندارد. جالب آنکه از این میان، «ابر بارانش گرفته» سیمیرغ بهترین بازیگر نقش اول زن را هم در جیب دارد، ولی گویا قرار نیست به این زودی‌ها اکران شود.

خارج از جشنواره، اوضاع خوب نیست

بنسا بر آنچه در ته اصلی گزارش خواندید، فقط ۲۳ درصد از فیلم‌های ۵ دوره اخیر جشنواره فیلم فجر، در آستانه شروع دوره چهل‌وسوم هنوز منتظر اکران‌اند و باقی به شیوه‌های مختلف نمایش را تجربه کرده‌اند. اگر این آمار را به دوره‌های سی‌وهشتم تا چهل‌ویکم محدود کنیم، مشخص می‌شود ۸۷ درصد از فیلم‌های جشنواره به‌نمایش درآمده‌اند و از صفا اکران خارج شده‌اند. جز این آثار اما شمار زیادی از تولیدات سالانه سینمایی وجود دارند که بدون پذیرش در جشنواره، برای اکران عمومی اقدام می‌کنند. بسیاری از این آثار البته به امید رونمایی و بهره‌مندی از بازتاب رسانه‌ای جشنواره، به این رویداد ارائه شده، ولی پذیرفته نمی‌شوند که اگرچه فهرست آن‌ها قابل احصا نیست، ولی تعداد آن‌ها را از آمار سالانه فیلم‌های دریافتی زیرخانه فجر می‌توان فهمید. به طور مثال طبق اعلام روابط عمومی این رویداد، ۱۱۵ فیلم به دبیرخانه سی‌وهشتمین دوره رسید که البته اندکی از آن‌ها به علت ناهمخوانی با مقررات این رویداد، به رویت هیئت انتخاب نرسیدند و آمار آن‌ها در دسترس نیست. این آمار در دوره سی‌ونهم ۱۱۰ فیلم، در دوره چهلم ۷۴ فیلم، در دوره چهل‌ویکم ۷۵ فیلم و در دوره چهل‌ودوم ۱۰۶ فیلم بود. اگر وضعیت اکران سینماها را با احتساب این آمارها ارزیابی کنیم، شرایط صف اکران اصلاً مساعد نیست و همه‌ساله تعداد زیادی فیلم به انتهای این صف اضافه می‌شود.